

Abstract

"Research on man and society must be internationalised". Alva Myrdal's social scientific internationalism, 1950–1955. Per Wisselgren, Ph.D. in History of Science and Ideas, Associate Professor of Sociology, Department of Sociology, Umeå University, Sweden, per. wisselgren@umu.se.

Early post-World War II international social science was marked by paradoxical tendencies. On the one hand it experienced a rapid expansion underblown by a new optimistic internationalism. On the other hand, many of the initiatives taken were increasingly affected by emerging Cold War tensions. Embedded in these cross-currents of internationalism and geopolitics, UNESCO's Department of Social Sciences (SSD) played a key role. The aim of this article is to analyze Alva Myrdal's social scientific internationalism during her term as Director of UNESCO's SSD, 1950–1955, in the context of other contemporary ideas on international social science. Empirically centred around fifteen key texts by Myrdal, the article argues: first, that a relatively distinct core in Myrdal's view on international social science can be discerned; second, that her social scientific internationalism by large were in line with the previous and dominating views within UNESCO's SSD, but also that Myrdal introduced and advocated a more interdisciplinary, applied and polycentric approach to international social science; third, that some discrete but important displacements can be discerned – in spite of the short period – over time.

Keywords: Alva Myrdal, social scientific internationalism, UNESCO, Department of Social Sciences, Cold War

”Forskningen om individ och samhälle måste internationaliseras”¹

*Alva Myrdals samhällsvetenskapliga
internationalism 1950–1955*

PER WISSELGREN*

Den 13 juni 1951 publicerade Alva Myrdal ett bokkapitel med den uppmanande titeln ”Forskningen om individ och samhälle måste internationaliseras”. Texten ingick i den festskrift till Tage Erlander som Myrdal och ett tjugotal andra vänner och medarbetare sammanställt inför hans 50-årsdag. Myrdal befann sig vid tidpunkten i början av sin remarkabla internationella karriär. Bakom sig hade hon en period som avdelningschef vid FN:s huvudkontor i New York med ansvar för sociala frågor. Nu var hon sedan ett knappt år tillbaka direktör för UNESCO:s avdelning för samhällsvetenskaper (*Department of Social Sciences, SSD*) i Paris, en post hon kom att stanna på i fem år innan hon skulle flytta vidare till New Delhi som envoyé och sedermera ambassadör. Som nybliven UNESCO-direktör tog hon nu tillfället i akt att – i Erlanders anda – framhålla ”forskningens grundväsentliga betydelse” och mer specifikt samhällsvetenskapernas potentiella roll för ”det samhälleliga *framstegsarbetet*”. Problemet var bara att samhällsvetenskaperna i jämförelse med naturvetenskaperna, som Myrdal uttryckte det, ”lider av hämmad cirkulation – vi har inte tillräcklig stimulans mellan forskningsgrenar, forskningsmetoder och mellan olika länder.” Lösningen var emellertid inte långt borta. Det som behövdes var helt enkelt en effektivare samordning, ”ett internationellt maskineri”, och det, förklarade Myrdal, ”är just vad Unesco avser att vara”.²

Under det påbörjade halvdecenniet fick Myrdal anledning att upprepat formulera sina tankar och visioner om den internationella samhällsvetenskapen, både i sin officiella roll som programdirektör och i mer semi-

* Filosofie doktor i idéhistoria, docent i sociologi, Sociologiska institutionen, Umeå universitet, per.wisselgren@umu.se.

officiella sammanhang. Därmed blev hon också aktivt delaktig i samtidens livaktiga diskussioner om samhällsvetenskapernas internationalisering i allmänhet och UNESCO:s insatser på området i synnerhet. Till bilden hör att decenniet efter andra världskriget var fyllt av motstridiga tendenser för den internationella samhällsvetenskapens del. Å ena sidan var det en tid av förnyad optimism och internationalism, med tillkomsten av Förenta Nationerna och ett flertal andra nya internationella organisationer. Å andra sidan var det en period präglad av tilltagande geopolitiska motsättningar och gryende kalla kriget-stämningar, där kort sagt förutsättningarna år 1950 drastiskt skilde sig från den situation som kom att råda 1955. Mitt i detta korsdrag av internationalisering och geopolitisering expanderade samhällsvetenskaperna som aldrig förr, såväl kvantitativt som geografiskt, och i anslutning till detta aktualiserades grundläggande frågor rörande den internationella samhällsvetenskapens gränser, former, innehåll och önskvärda inriktning.

Hur såg Alva Myrdal på dessa frågor? På vilka sätt förhöll sig hennes tankar och idéer om samhällsvetenskapernas internationalisering och UNESCO:s roll i sammanhanget till andra synsätt i samtiden? Och var hennes uppfattningar i huvudsak beständiga över tid eller går det att urskilja en förändring? Även om dessa frågeställningar forskningsmässigt kan inplaceras i skärningspunkten för tre numera förhållandevis breda och dynamiska forskningsområden – om Alva Myrdal, UNESCO respektive samhällsvetenskaperna under kalla kriget – saknas fortfarande en mer specifik undersökning av Alva Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism under hennes period som programdirektör för UNESCO:s samhällsvetenskapliga avdelning 1950–1955.³ Med ”samhällsvetenskaplig internationalism” avses här en form av ”vetenskaplig internationalism”, vilken i sin tur förstås som en underkategori av ”internationalism”.⁴ Utifrån denna begreppsliga inramning är syftet dels att analysera Myrdals position i relation till andra samtida samhällsvetenskapliga internationalismer, dels att identifiera eventuella idémässiga förskjutningar under perioden. Empiriskt utgår analysen från ett femtontal texter där Myrdal explicit behandlade temat.⁵ Argumentet utvecklas i fem steg: Först skisseras en bredare fond som situerar UNESCO inom efterkrigstidens landskap av olika former av internationalismer. Därefter ges en kort bakgrund till Myrdals samhällsvetenskapliga och internationella engagemang. I den tredje och fjärde delen analyseras Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism med avseende på likheter respektive skillnader i relation till andra samtida konceptualiseringar, medan förändringarna över tid undersöks i den femte delen.

UNESCO och efterkrigstidens internationalismer

När UNESCO bildades 1946, direkt efter krigsslutet, skedde detta i en tid av stark fredsoptimism. Även betraktad ur ett längre perspektiv på internationalismens idéhistoria framstår den tidiga efterkrigsperioden som unik. Glenda Sluga beskriver träffande åren mellan krigsslutet och kalla krigets inledning som ett "curiously utopian moment", då det blev på modet att vara "internationally-minded" och då "world government", "one world" och "international citizenship" blev till retoriska vardagsuttryck som för ett kort historiskt ögonblick rentav framstod som politiskt realistiska.⁶ Akira Iriye poängterar på motsvarande sätt att åren efter krigsslutet medförde en ny typ av internationell organisering då "a burst of activity occurred in many parts of the world". Och av de många nybildade internationella organisationerna, Förenta Nationerna inkluderad, var det ingen annan som, enligt Iriye, "better exemplified the renewed faith in worldwide cooperation than United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)".⁷

UNESCO blev också snabbt en mötesplats för allehanda internationalister. Bland dessa fanns hos det stora flertalet en uttalad tilltro särskilt till vetenskapens roll. Även om det vetenskapliga inslaget – S:et i UNESCO – tillkom i ett sent skede av organisationens tillblivelse, betonades redan i det programunderlag som distribuerades inför den första generalkonferensen i Paris vetenskapens universella karaktär: "Science is truly universal in the sense that its results are universally applicable and universally verifiable by any competent person, whatever his or her race or nationality". Också dess roll som progressiv samhällskraft framhölls med motiveringen att "scientific research and its application constitute by far the most important means of improving human welfare". I det avseendet tilldelades samhällsvetenskaperna redan från början en central uppgift. Franklin D. Roosevelt menade exempelvis i en ofta återropad fras: "Today we are faced with the preeminent fact that, if civilization is to survive, we must cultivate the science of human relationships".⁸

Inte desto mindre förekom viktiga nyansskillnader och implicita motsättningar, vilka ibland blossade upp till dispyter mellan olika slags internationalister. Jean Thomas, UNESCO:s interimistiska generaldirektör, var exempelvis en tydlig förespråkare av den idealistiska internationalism som var särskilt framträdande under UNESCO:s tidiga år. Enligt Thomas var människan en i grunden altruistisk och internationell varelse, varför krigets orsaker istället återfanns inom politiken.⁹ För UNESCO gällde det därför att höja sig över konflikterna mellan medlemsstaternas regeringar och istället erbjuda ett transnationellt forum för fristående intellektuella internationalister, en uppfattning som delades av UNESCO:s två första

generaldirektörer Julian Huxley och Jaime Torres Bodet.¹⁰ Denna idealistiska internationalism stod emellertid i bjärt kontrast till den realpolitiska internationalism som tvärtom förespråkade att UNESCO:s internationella samarbetssträvanden borde utgå från medlemsstaterna som minsta enhet och organiserande princip – en hållning som ihärdigt framhölls redan från start av den amerikanska UNESCO-delegationens ordförande Luther Evans, som sedermera efterträdde Torres Bodet, med en tydlig omsvängning som följd.¹¹ Med den idealistiska respektive realistiska internationalismen följde också två diametralt skilda synsätt på UNESCO som organisation, det vill säga om den skulle betraktas som en överstatlig eller en mellanstatlig organisation, där pendeln likaså slog över tydligt i och med Evans tillträde som generaldirektör.¹²

Bland de vetenskapliga internationalisterna gick en viktig skiljelinje mellan å ena sidan de som ansåg att vetenskapen hade ett egenvärde och förespråkade vetenskapens autonomi och å andra sidan de som hade en mer instrumentell kunskapssyn och ansåg att vetenskapens främsta uppgift bestod i att fungera som ett medel för internationalisering – en skillnad i inställning som av Aant Elzinga betecknats som ”autoletisk” respektive ”heteroletisk”.¹³ En annan distinktion gällde vetenskapens spatiala organisering och riktning, i termer av centrum och periferi, där vissa förespråkade en internationalisering i form av att de goda exemplen borde spridas från ett centrum ut i periferierna, medan andra tvärtom ville se en internationalisering ”underifrån”. En tydlig förespråkare för det sistnämnda synsättet var UNESCO:s energiske chef för den naturvetenskapliga avdelningen, Joseph Needham, som myntade den så kallade ”periferiprincipen”, vilken ledde till etablerandet av ett flertal regionalt spridda fältkontor (*field cooperation offices*).¹⁴

På den mer specifikt samhällsvetenskapliga nivån förekom likaså ett flertal skilda synsätt med tillhörande praktiker. En grundläggande åsiktskillnad som gav upphov till upprepade och segdragna diskussioner gällde själva benämningen av vetenskapsområdet. Där stod den anglosaxiska traditionens *social science* mot den kontinentala traditionens bredare vetenskapsbegrepp och franskans *sciences humaines*, vilket i sin tur implicerade skilda relationer och gränsdragningar gentemot humaniora och naturvetenskap, men också olika svar på frågan om vilka discipliner som ansågs särskilt föredömliga.¹⁵ Av UNESCO:s generaldirektörer betraktade exempelvis Huxley socialpsykologin som ”indispensable as a basis for any truly scientific sociology as well as for the successful application of the findings of social science”, medan Torres Bodet var mer engagerad i pedagogiska utbildningsfrågor och Luther Evans snarast uppvisade ett aktivt ointresse för samhällsvetenskaperna.¹⁶

När Alva Myrdal tillträdde som programdirektör för den samhällsveten-

skapliga avdelningen fanns emellertid redan ett upptrampat spår att förhålla sig till. Under de fyra föregående åren hade lika många föregångare passerat revy på posten. SSD:s förste tillförordnade chef under tillkomsten 1946 var Mahomed Bey Awad, en egyptisk geograf utbildad i London och Liverpool. Awad ersattes emellertid redan i början av 1947 av Arvid Brodersen, en norsk sociolog utbildad i Berlin och med erfarenhet från USA. Brodersen ledde avdelningens arbete under 2,5 år till augusti 1949, då han flyttade till New York för en professur i sociologi vid The New School for Social Research. Brodersens ersättare, den brasilianske antropologen Arturo Ramos, hann inte mycket mer än komma på plats innan han plötsligt och oväntat gick bort efter bara tre månader. I det läget ryckte den amerikanske sociologen Robert Angell in som avdelningschef från november 1949 fram tills dess att Alva Myrdal anlände till UNESCO-kontoret i Paris i augusti 1950. De fyra föregångarna hade med sina skilda disciplinära bakgrunder delvis olikartade synsätt och hjärtefrågor – men i praktiken blev det Brodersen och Angell som kom att sätta djupast avtryck på avdelningens inriktning i kraft av den längre tid som de hann verka på posten.

Även om Brodersen själv i efterhand betonade att den samhällsvetenskapliga avdelningens arbete under de första åren var i avsaknad av en tydlig plan och snarare kunde liknas vid ”a ’shot-gun’ approach, covering vast ground by minor attacks in many different directions”, kan vi ändå urskilja två tydliga mönster rörande det samhällsvetenskapliga internationaliseringsarbetet.¹⁷ Det ena utgick från idén att organisera internationaliseringen utifrån ”single-disciplined bodies”, det vill säga med enskilda discipliner som styrande princip. Motiveringen som anfördes var att med en sådan grund förväntades internationella samarbeten kunna etableras ”both easier of achievement as a permanent feature, and also in some respects more productive than that involving scholars from different disciplines”.¹⁸ Utifrån denna internationaliseringsstrategi inrättades redan år 1949 tre internationella samfund – International Political Science Association (IPSA), International Sociological Association (ISA) och International Economic Association (IEA) – medan motsvarigheter för jämförande rättsvetenskap och psykologi bildades under de två följande åren.

Den andra internationaliseringsstrategin under Brodersens ledning, även den motiverad av pragmatiska skäl, gick ut på att avdelningen enrollerade några av samtidens främsta samhällsforskare, vilka gavs relativt fria händer och utifrån detta bidrog till att nätverken successivt vidgades. Eftersom de utvalda nyckelpersonerna nästan undantagslöst var stationerade i USA resulterade detta emellertid, som Perrin Selcer påpekat, i ett vetenskapligt kommunikationsmönster vilket utgick från den nordamerikanska samhällsforskningen – där socialpsykologin och *public administra-*

tion fungerade som ett slags disciplinära modeller – för att relativt enkelriktat förmedlas till Europa, via UNESCO:s huvudkontor i Paris, och vidare ut i världen.¹⁹ När Angell tog över förstärktes detta mönster ytterligare, med en ännu tydligare markerad disciplinär inriktning, en sociologisk twist samt en starkare betoning av den amerikanska samhällsforskningens centrala roll. Denna medvetet förstärkta centrum–periferi-relation uppfattades emellertid inte som ett problem, utan motiverades tvärtom av Angell som en åtgärd mot ett annat och allvarligare scenario: ”There is always the danger that an international secretariat will become isolated from the most dynamic currents of research”.²⁰

Myrdals väg till UNESCO

När Alva Myrdal påbörjade uppdraget som avdelningschef för SSD i augusti 1950 innebar detta för hennes egen del en flytt nedåt i den interna FN-hierarkin. Under det föregående uppdraget som chef för FN:s avdelning för sociala frågor vid högkvarteret i New York hade hon jobbat direkt under generalsekreteraren Trygve Lie och biträdande generalsekreteraren Henri Laugier. Därmed var hon den högst placerade kvinnan inom hela FN-organisationen – vilket hon förblev även som SSD-direktör.²¹ Även om skälen till den transatlantiska återflytten till Europa huvudsakligen var privata och familjerelaterade, var de arbetsuppgifter som väntade henne i Paris långt ifrån nya.²²

Det samhällsvetenskapliga engagemanget hade Myrdal med sig sedan mer än två decennier. Redan i slutet av 1920-talet hade hon, uppmuntrad av professorn i pedagogik vid Uppsala universitet, Bertil Hammer, påbörjat ett avhandlingsarbete om psykoanalytisk pedagogik. Kort tid därefter sökte och beviljades hon ett stipendium från Rockefellerstiftelsen i syfte att specialisera sig inom den amerikanska socialpsykologin för att vid hemkomsten, som hon skrev i ansökan, ”prove competent for holding an academic lectureship in psychology and theoretical pedagogics”.²³ Väl på plats i USA knöt hon mycket riktigt kontakter med flera av samtidens främsta socialpsykologer. Därmed kom hon samtidigt i kontakt med den samtida, omvitnat dynamiska, tvärvetenskapligt orienterade och praktiskt reforminriktade amerikanska samhällsforskningen. Detta möte förstärkte Myrdals övertygelse om samhällsvetenskapernas – särskilt i Sverige – outvecklade potential och hon såg framför sig en lista av framtida tänkbara forskningsuppgifter. ”Jag är fullkomligt exalterad över alla möjligheter här. Och längtar att komma hem och sätta i verket några av de planer jag har”, skrev hon exempelvis till svägerskan Elsa.²⁴ Tillbaka i Sverige gick emellertid Hammer plötsligt bort, vilket visade sig sätta stopp för avhandlingsplanerna och därmed den tänkta akademiska karriären –

men inte för tilltron till den moderna samhällsvetenskapen. Istället kom hon under 1930- och 1940-talet att energiskt kanalisera detta intresse i ett flertal andra, huvudsakligen utomakademiska och mer praktiskt reforminriktade sammanhang, först och främst i hennes och Gunnars gemensamma *Kris i befolkningsfrågan* (1934) men också i form av flera utredningsuppdrag, som rektor för Socialpedagogiska institutet och, enbart under dessa två decennier, mer än 400 kortare och längre texter.²⁵

Även om det internationella perspektivet fanns med och utvecklades redan i och med de första resorna till USA, England och Schweiz i slutet av 1920-talet, och sedermera resulterade i separata böcker om USA (1941) och England (1942), var det framför allt med andra världskriget som Myrdals internationella engagemang, i bland annat flyktingfrågan och fredsplaneringen, tog ordentlig fart. Redan 1944 framträdde en utpräglad internationalist, helt i tidens anda och delvis inspirerad av Wendell Wilkies ”succésbok ’One World’”, när hon i boken *Efterkrigsplanering* optimistiskt slog fast att: ”Det internationella idealet, som måste vara vårt, är att ge den nya världsordningen karaktären av en världsdemokrati.”²⁶ När det så blev dags för UNESCO:s första ordinarie generalkonferens i Paris i november–december 1946, fanns Alva Myrdal på plats som utsänd svensk observatör och kunde i sin rapport till den svenska regeringen ”rekommendera, att vårt land måtte ingå såsom medlem i UNESCO”.²⁷ Mindre känt är att hon då faktiskt även erbjöds ett uppdrag av Julian Huxley inom den nybildade organisationen.²⁸ Den gången tackade hon emellertid nej. Istället påbörjade hon i februari 1949 uppdraget vid FN.

Som avdelningsdirektör vid FN:s huvudkontor i New York hamnade Myrdal i en internationell nyckelposition med direkt inblick i samtidens stora internationella frågor. Hon blev därmed också en viktig röst att räkna med i de då pågående intensiva diskussionerna om olika former av – social, ekonomisk respektive teknisk – internationalisering, modernisering och utveckling.²⁹ Redan efter någon månad, i mars 1949, höll hon ett tal inför 500 utbildningsledare, däribland UNESCO:s nytillträdde generaldirektör Jaime Torres Bodet, på temat ”The Welfare of People and One World”. Där argumenterade hon för en internationalism med sociala förtecken och för behovet av en global social utveckling baserad på vetenskaplig kunskap och teknikens möjligheter. Det hela avrundades med slutorden: ”we cannot avoid that vision of one world, one world not only living in peace but working together for its common happiness”.³⁰

När Torres Bodet ett år senare på nytt försökte värva Alva Myrdal till UNESCO tackade hon ja, inte minst för att komma närmare Gunnar och barnen i Geneve.³¹ Vid det laget var Myrdal således inte bara väl införstådd med UNESCO:s tillblivelse, arbete och övergripande mål; dessutom hade hon tillägnat sig både en suverän överblick av FN:s hela byråkrati och

praktiska erfarenheter inifrån organisationen. I den meningen var hon mer än väl införstådd med uppdragets natur.

En internationellt samordnad och objektiv samhällsvetenskap

När Myrdal anlände till Paris den 28 augusti 1950 hade hon, på samma sätt som i New York, en mer eller mindre färdigformulerad vision från dag ett. Redan efter två veckor presenterade hon en intern tresidig promemoria där hon i tre strukturerade sektioner uttolkade för det första UNESCO:s huvudsakliga funktioner, för det andra dess programmatiska implikationer för den samhällsvetenskapliga avdelningens arbete samt för det tredje vilka specifika områden av aktiviteter som borde prioriteras. Under de följande månaderna förfinades dessa tankar och förankrades på samtliga nivåer, inte minst hos generaldirektören, innan hela programmet för den samhällsvetenskapliga avdelningen kunde antas av generalkonferensen i juli 1951.³²

Under det första halvåret var Myrdal formellt ”utlånad” av FN:s avdelning för sociala frågor. Anställningskontraktet med UNESCO undertecknades först den 15 januari 1951.³³ Tio dagar senare färdigställde Alva Myrdal ett fyrsidigt maskinskrivet manuskript rubricerat ”The Cost of National Isolation in the Social Sciences”. Texten hade, som den kommenterande påskriften avslöjar, en medvetet programmatisk inriktning: ”Notes for an editorial for the International Social Science Bulletin”. Samtidigt illustrerar manuskriptet Myrdals medvetenhet om betydelsen av att retoriskt anpassa budskapet efter sammanhanget, något som det kompletterande tillägget tydligt visar: ”Or for some speech; concrete examples to be added according to the need of the situation”.³⁴ Manuskriptet publicerades emellertid aldrig i den nämnda UNESCO-tidskriften, men väl i den inledningsvis nämnda festskriften till Tage Erlander i juni samma år. Och precis som tänkt kompletterades då de amerikanska och franska exemplen på föredömliga studier med några motsvarande inhemska exempel, däribland Stockholmsskolans insatser inom nationalekonomin, den svenska forskningen om stads- och regionplaneringsproblem samt den utomakademiska samhällsforskning som ”tillkommit som en biprodukt av statistiska översikter, av utredningar för administrativa ändamål”.³⁵

Innehållet i övrigt var dock i princip detsamma i ”The Cost of National Isolation in the Social Sciences” och ”Forskningen om individ och sam-

Alva Myrdal i möte med medarbetarna vid UNESCO (*Idun*, 39/1955).

hätte måste internationaliseras”. I den förstnämnda hette det exempelvis att UNESCO avsåg att fylla ”a unique, but also an urgent, function, which can only be performed by an international organization: to try to overcome the national isolation in the social sciences”.³⁶ I en tredje text från året därpå upprepades huvudbudskapet: ”No branch of human knowledge stands in greater need of internationalization than that of the social sciences”.³⁷ Och i ytterligare en text från 1952 talades det, återigen med naturvetenskaperna som förebild, om ”the very retarded development of the social sciences”.³⁸ Det förekom dock några positiva disciplinära undantag: ekonomi, psykologi, socialpsykologi, sociologi, statsvetenskap och *administration studies*. Men det fanns också särskilt negativa exempel. Dit hörde ämnet juridik som av Myrdal betraktades som en normativ disciplin vilken snarast ”acted as a brake on the development of modern empirical social science”.³⁹

Det uppenbara internationella föregångsexemplet var den amerikanska samhällsvetenskapen: ”the social sciences can hardly be said to be a vital part of university life in any other country than the United States”.⁴⁰ I en radiodebatt i amerikanska NBC underströk Myrdal att ”the United States has done most along these lines”.⁴¹ Och i ett tal från 1955 hävdade hon

rent av att: "Its advance in social science might be America's greatest gift to the art of international social welfare".⁴²

Internationalisering innebar således att de geografiskt spridda resurserna borde samordnas, eller "poolas", för att de goda exemplen skulle kunna spridas, gärna utifrån naturvetenskapernas mönster. I så fall vore det möjligt, menade Myrdal, "to promote the development of social science in all countries, and particularly in regions where its usefulness is still not fully recognized, in order to stimulate a scientific approach to social questions".⁴³ Detta var också, som Myrdal deklarerade i samband med den andra sociologiska världskongressen i Liège 1953, den samhällsvetenskapliga avdelningens dubbla huvudsyfte: "to gain a scientific understanding of man's social environment and to influence the course of events".⁴⁴

I det stora hela förblev Myrdals bärande tankar intakta under perioden. När boken *UNESCO and Its Programme XII: The Social Sciences* publicerades 1955, frammanade Myrdal i sin inledning – vilken delvis kan läsas som ett slags intellektuellt testamente från Myrdals UNESCO-period – målbilden av en internationell samhällsvetenskap som producerade "objective knowledge of concrete reality [...] to the solution of life's problem" kommunicerad genom "[t]he spread of scientific knowledge through the exchange of ideas and documentation, the standardization and improvement of terminology, and the devising of experimental methods that can be applied in several countries in order to obtain comparative data".⁴⁵ I dessa avseenden var Alva Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism – med dess empiriska, scientistiska och USA-centrerade orientering – relativt samstämmig med föregångarna Brodersens och Angells synsätt.

En tillämpad, tvärvetenskaplig och polycentrisk samhällsforskning

En fördjupad jämförelse visar emellertid samtidigt på åtminstone tre viktiga nyansskillnader och markerade kontraster mot Brodersens och Angells samhällsvetenskapliga internationalismer.

En första sådan skillnad bestod i att Myrdal i fråga om relationen mellan grundforskning och tillämpad samhällsforskning lade betydligt större vikt vid tillämpningsledet. För henne hade forskningen, som hon tydligt deklarerade vid ett par tillfällen, inget egenvärde: "Socialvetenskapen är knappast ett självändamål" och den samhällsvetenskapliga avdelningen är inte bara "concerned with research [...] for the sake of research, but with the use to which that research is put".⁴⁶ I den meningen förespråkade Myrdal en mer instrumentell eller heteroletisk kunskapssyn än både Brodersen och Angell.

I det andra avseendet förblev Myrdal hela tiden tydligt interdisciplinär i sin problemorienterade ansats. I programskriften från 1955 talade hon sig således varm för ”a multi-lateral approach by the various branches of the social sciences”. Detta för att åstadkomma en ”cross-fertilization” där det var viktigt att ”the various disciplines should no longer be divided into water-tight compartments”.⁴⁷ Mer konkret yttrade sig denna hållning i att den föregående disciplinbaserade organisatoriska infrastrukturen år 1952 kompletterades med inrättandet av en tvärvetenskapligt samordnande enhet, *International Social Science Council* (ISSC).⁴⁸

En tredje skillnad var att Myrdal introducerade en i grunden mer makt-kritiskt baserad kunskapsgeografisk analys. Där Brodersen och Angell menade att den kunskapsmässiga snedfördelningen botades genom att forskare från centrum spred sina kunskaper till periferin, problematiserade Myrdal att det rådande kunskapsutbytet ”går praktiskt taget i en enda riktning: från de större till de mindre länderna, eller rentav i våra dagar: från de anglosaxiska länderna till resten av världen”. Detta mönster förstärktes ytterligare av de flöden av forskare som gick i motsatt riktning – från de små länderna till de stora – och därmed cementerade de rådande centrum-periferi-relationerna.⁴⁹ Av det skälet initierades under Myrdals direktörskap en satsning på regionala vetenskapskontor (*Regional Field Science Cooperation Offices*), vilket i praktiken innebar att samhällsvetenskaplig kompetens knöts till de regionala UNESCO-enheter som hade etablerats av den naturvetenskapliga avdelningen under Needhams ledning. För Myrdal var denna regionala satsning något som hon stolt framhöll som ”the big news in the years to come”.⁵⁰ Detta var också en avgörande skillnad mot föregångarna. I den jämförelsen baserades Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism på en mer polycentrisk och dialogisk modell där UNESCO spelade en nyckelroll genom ”att draga internationell uppmärksamhet till resultat som produceras i de spridda och ofta isolerade centra överallt i världen”.⁵¹

Mot en socialt välfärdsorienterad internationalism

Betraktat över tid är det möjligt att urskilja en diskret men viktig förskjutning från Myrdals texter i början av perioden när hon var ny på posten till de senare texterna. Överlag blev de ovan identifierade skillnaderna allt mer markerade. Visserligen rör det sig om ett relativt begränsat tidsspänn. Men det var fem händelserika år både för Myrdal – fyllda av flitigt resande, nya intryck och praktiska erfarenheter – och med avseende på den världspolitiska händelseutvecklingen. På det stora hela utvecklades Myrdals tänkande mot en mer polycentrisk samhällsvetenskaplig internationalism – en förändring som låg i linje med SSD:s mer allmänna om-

orientering under perioden, så som den uppmärksammats av Teresa Tomás Rangil, från en socialpsykologiskt baserad universalism mot en antropologiskt grundad kulturell pluralism.⁵²

För Myrdals del kan denna perspektivförskjutning dessutom dateras med viss precision och knyts till några specifika praktiska erfarenheter med direkta teoretiska implikationer för hennes samhällsvetenskapliga internationalism. En tidig indikator var när hon 1952 i mer kritiska ordalag talade om UNESCO:s ursprungliga idealism, med tillhörande universalism, som ett världsfrånvänt utslag av the "heyday of post-war optimism".⁵³ I en annan skrift från november samma år tog hon än tydligare avstånd från den nämnda universalismen: "It must be remembered that these sciences are not universal *per se*, as are the bases of physics and medicine". Samhällsvetenskaperna var istället intresserade av lokala omständigheter. "And because of their local origin, the findings of the social sciences are directly valid only for the particular community or society studied".⁵⁴

När Myrdal ett par månader senare, i januari 1953, deltog i en paneldebatt i New Delhi på temat "Gandhian outlook and techniques to the solution of tensions between and within nations", anlade hon inte bara en ovanligt pessimistisk syn på världsläget – med hänvisning till rådande konflikter i Korea, Nordafrika, Kashmir och den tilltagande geopolitiska spänningen mellan Väst och Öst – utan även en tydligt nedtonad tilltro till både vetenskapens och UNESCO:s möjligheter. Istället betonade hon betydelsen av att stärka "democracy at the grass-roots".⁵⁵ Än mer talande är dock den UNESCO-interna reserapport som Myrdal skrev i direkt anslutning till seminariet i New Delhi. I själva verket omfattade rapporten en längre resa till både Indien och Egypten under december 1952 till januari 1953, vilken i sin tur följdes av en längre "round-the-world trip" under april och maj till Pakistan, Thailand, Japan, Hawaii, Libanon och Israel. Men det var det indiska besöket som gjorde djupast avtryck, vilket Myrdal vittnade om i sin utförliga rapport till UNESCO:s dåvarande ställföreträdande generaldirektör John Wilkinson Taylor:

My travel could not have taken me to a country more appropriate than India at the present time for testing out our plans for social science studies related to economic and social change. [---] As nothing else could, a visit to this environment has also served as a realistic checking on the many activities in this direction, planned at desks in Paris, and I cannot but express my deep gratitude for the great personal experiences offered to me through this voyage.⁵⁶

Anledningen till detta, förklarade Myrdal, var den i Indien pågående och livaktiga diskussionen om "the urgency and complexity of the problems

facing this subcontinent”, manifesterad bland annat vid nämnda seminarium. Diskussionen hade inte minst direkt relevans för UNESCO:s ambitioner ”to expand the social sciences in order to aid the country in rational planning”.⁵⁷ Det som var speciellt med den indiska debatten, enligt Myrdal, var det sätt varpå den renodlade ”two different ideals of development”. Å ena sidan förespråkades ”engineering from above” av Kongresspartiet – som redan 1938, innan självständigheten 1947, hade inrättat en National Planning Committee – vilket sedermera ledde fram till Indiens första industrialiseringsplan, den så kallade Bombay-planen, vilken presenterades efter kriget. Å andra sidan företrädde en motsatt hållning, ”development from below”, av Gandhi och dennes idé om ”self-sufficiency as a way of life for the villages”. Resultatet blev att den femårsplan som till slut antogs i december 1952, enligt Myrdal, innehöll ”a very intelligent, semi-academic flare, even devoting a separate chapter to ’The Problem of Competing Objectives’”. Även om Myrdals sympatier i huvudsak låg hos Kongresspartiets moderniseringssträvanden – med motiveringen att Gandhis modell tenderade att leda till kulturell protektionism och isolering – tillstod hon samtidigt villigt att den indiska debatten öppnat hennes ögon både för risken att modernisering ”in its most ’engineered’ form [. . .] risks breaking some of the cultural forces” och för det lokala underifrånperspektivets principiella och klagörande betydelse: ”Lack of clarity of thought is greater at the international level than at the national Indian level”.⁵⁸

Jag menar att det primärt är mot bakgrund av dessa erfarenheter som vi har att förstå det sätt som det indiska exemplet från och med denna tidpunkt blev en återkommande och central referens- och utgångspunkt i Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism. Detta är inte minst tydligt i den högtidsföreläsning som hon inbjöds att hålla i New York på temat ”problems encountered in the effort to develop international social welfare activities on a sound, scientific basis”.⁵⁹ I själva verket kan föreläsningstemat – relationen mellan ”social scientific internationalism” och ”international social welfare” – sägas illustrera Myrdals diskreta intresseförskjutning från den förra mot den senare. Innebörden var att den förra skulle rättas efter den senare, det vill säga hur en internationaliserad samhällsvetenskap borde organiseras för att bidra till det allt mer akuta och iögonfallande behovet av internationell social välfärd.⁶⁰

Även om den diskreta förskjutningen i Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism var särskilt tydlig i hennes mer personligt hållna högtidsföreläsning, kom den även till uttryck i inledningen till *Unesco and Its Programme XII: The Social Sciences* (1955). Där underströk hon att ”the development of the social sciences in different regions or different countries of the world remains very uneven”. Detta grundproblem på-

pekades förvisso redan i bidraget till Erlanders festskrift. Den viktiga skillnaden nu bestod i att samhällsvetenskapen inte sågs som en lösning på problemet utan faktiskt även som en del av själva problemet. I de länder där samhällsvetenskaperna fanns etablerade sedan länge bestod utmaningen i att ”freeing themselves from their traditional framework”, medan tvärtom – och till synes paradoxalt – ”[i]n the newer countries, on the other hand, where the whole educational system has had to be built up from nothing, it seems easier to proceed on new bases”.⁶¹

Avslutande diskussion

Kring nyår 1955, knappt två år efter Gandhi-seminariet i New Delhi, började Alva Myrdal skissera på ett längre informellt brev till vännen Ulla Lindström, som då nyligen tillträtt som konsultativt statsråd med ansvar för bland annat bistånds- och flyktingfrågor. I brevet, som omarbetades flera gånger innan det slutligen postades den 25 januari, förhörde sig Myrdal diskret om posten som envoyé vid den svenska beskickningen i New Delhi. Drygt en månad senare, efter ytterligare några brev i båda riktningar och sedan utrikesministern Östen Undén kopplats in, erbjöds Myrdal jobbet i Indien. Och innan året var slut, den 3 december 1955, var hon på plats i New Delhi.⁶²

Jag har i ett annat sammanhang argumenterat för betydelsen av UNESCO:s organisationsinterna utveckling som ett negativt skäl för Alva Myrdals beslut att lämna Paris och UNESCO 1955.⁶³ Med fokus på Myrdals samhällsvetenskapliga internationalism under perioden som direktör för den samhällsvetenskapliga avdelningen har vi här identifierat en relativt stabil kärna i Myrdals syn på samhällsvetenskapernas internationalisering och UNESCO:s roll i sammanhanget. I likhet med sina föregångare förespråkade hon i grunden en form av modern samhällsvetenskap som var empiriskt orienterad, inspirerad av naturvetenskaperna och med den amerikanska samhällsforskningen som förebild. Till skillnad från Brodersen och Angell betonade Myrdal emellertid i högre grad samhällsvetenskapernas problemorienterade, tvärvetenskapliga, tillämpade, policyinriktade och polycentriska aspekter. Över tid kom dessutom skillnaderna att betonas allt mer, samtidigt som tilltron till vetenskapens möjligheter tonades ned till förmån för en socialt välfärdsinriktad internationalism, där särskilt besöket i Indien 1953, enligt hennes utsago, spelade en avgörande roll. Mot denna bakgrund ter sig Alva Myrdals val att flytta till just New Delhi som envoyé och sedermera Sveriges första kvinnliga ambassadör som helt konsekvent.⁶⁴ I det avseendet erbjuder artikeln samtidigt en alternativ, kompletterande och mer positiv förklaring till varför Myrdal lämnade UNESCO.

Noter

1. Arbetet med denna artikel har utförts inom ramen för forskningsprojektet ”Alva Myrdal och samhällsvetenskapernas internationella organisering” (Riksbankens Jubileumsfond) samt under en gästforskarvistelse vid Uppsala STS/Ekonomisk-historiska institutionen. Tidigare versioner av pappret har dessutom ventilerats vid Teknik- och vetenskapshistoriska dagarna i Lund, Network for the History of Empirical Social Research, Universität Potsdam, samt Genusseminariet vid Historiska institutionen, Stockholms universitet. Jag vill tacka för de många värdefulla synpunkter som framförts vid dessa tillfällen samt för individuella kommentarer från Henrik Chetan Aspengren och två anonyma granskare.

2. Alva Myrdal: ”Forskningen om individ och samhälle måste internationaliseras” i *Människan och samhället. En bok till Tage Erlander på 50-årsdagen* (Stockholm, 1951), 155, 157, 158, 161.

3. Inom den snabbt växande, men alltjämt relativt USA-centrerade, vetenskapshistoriska forskningen om samhällsvetenskaperna under kalla kriget marcks bl.a. ett flertal temanummer och samlingsvolymmer, se t.ex. Roger E. Backhouse & Philippe Fontaine (red.): *The history of the social sciences since 1945* (Cambridge, 2010); Joel Isaac (red.): ”The human sciences and Cold War America” i *Journal of the history of the behavioral sciences* 47:3 (2011), 225–231; Mark Solovey & Hamilton Cravens (red.): *Cold War social science. Knowledge production, liberal democracy, and human nature* (New York, 2012). Inom den sedan länge omfattande UNESCO-forskningen är några studier mer specifikt inriktade pa dess samhällsvetenskapliga avdelning, daribland: Peter Lengyel: *International social science. The Unesco experience* (New Brunswick, 1986); Perrin Selcer: ”The view from everywhere. Disciplining diversity in post-World War II international social science” i *Journal of the history of the behavioral sciences* 45:4 (2009), 309–329; Teresa Tomás Rangil, ”Citizen, academic, expert, or international worker? Juggling with identities at UNESCO’s Social Science Department, 1946–1955” i *Science in context* 26:1 (2013), 61–91. Bland de många biografierna om Alva Myrdal behandlar de flesta åren vid UNESCO relativt ytligt. Detta gäller även de två mest utförliga: Yvonne Hirdman: *Det tänkande hjärtat. Boken om Alva Myrdal* (Stockholm, 2006), 314–318; Thomas Etzemuller: *Die Romantik der Rationalitat. Alva & Gunnar Myrdal – Social Engineering in Schweden* (Bielefeld, 2010), 316. De tre enskilda studier som mest explicit behandlat Myrdals roll vid UNESCO ar istället: Hedvig Ekerwald: ”Alva Myrdal and a planetary government”, papper presenterat vid Sveriges Sociologforbunds arsmoteskonferens i Uppsala 25–26 januari 2001; Hedvig Ekerwald & Örjan Rodhe: ”Notes from the private life of a public intellectual. Alva Myrdal in the service of the United Nations, 1949–1955” i Eliaeson & Kalleberg (red.): *Academics as public intellectuals* (Newcastle, 2008), 153–172; Glenda Sluga: ”The human story of development. Alva Myrdal at the UN, 1949–1955” i Frey, Kunkel & Unger (red.): *International organizations and development, 1945–1990* (Houndmills, 2014), 46–74. För en mer ingående forskningsoversikt och diskussion om Myrdals roll vid UNESCO, se Per Wisselgren: ”From utopian one-worldism to geopolitical intergovernmentalism. UNESCO’s Department of Social Sciences as an international boundary organization, 1946–1955” i *Serendipities* 2:2 (2017): 161–162.

4. Ang. ”internationalism”, se Akira Iriye: *Global community. The role of international organizations in the making of the contemporary world* (Berkeley, CA, 2002); Mark Mazower: *Governing the world. The history of an idea* (New York, 2012); Glenda Sluga: *International-*

alism in the age of nationalism (Philadelphia, 2013). Ang. ”vetenskaplig internationalism”, se Elisabeth Crawford, Terry Shinn & Sverker Sörlin: ”The nationalization and denationalization of the sciences. An introductory essay” i Crawford, Shinn & Sörlin (red.): *Denationalizing science. The contexts of international scientific practice* (Dordrecht, 1993), 1–42; Aant Elzinga: ”Introduction. Modes of internationalism”, i Elzinga & Landström (red.): *Internationalism and science* (London, 1996), 3–20; Aant Elzinga: ”Unesco and the politics of international cooperation in the realm of science” i Petitjean (red.) *Les sciences coloniales. Figures et institutions* (Paris, 1996), 163–202; Robert Fox: *Science without frontiers. Cosmopolitanism and national interests in the world of learning, 1870–1940* (Corvallis, 2016).

5. Urvalet omfattar samtliga de texter som jag stött på från perioden 1950–1955 där Myrdal explicit diskuterar samhällsvetenskapernas internationella aspekter. Sju av dessa finns listade i Barbro Terling: *Alva Myrdal. Kommenterad bibliografi, 1932–1961* (Stockholm, 1987), poster nr. 423, 424, 428, 432, 433, 441 och 442. Övriga texter, såsom opublicerade föreläsningsmanuskript m.m., presenteras med fullständiga uppgifter i noterna.

6. Sluga: *Internationalism*, 79–81; jfr Mazower: *Governing the world*, 230–232.

7. Iriye: *Global community*, 38, 44.

8. Preparatory Commission of the UNESCO: *Report on the programme of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* (London, 1946), 105–106.

9. Lengyel: *International social science*, 5–6.

10. James P. Sewell: *UNESCO and world politics. Engaging in international relations* (Princeton, NJ, 1975), 109, 129–131; John Toye & Richard Toye: ”One world, two cultures? Alfred Zimmern, Julian Huxley and the ideological origins of UNESCO” i *History* 95:3 (2010), 308–331.

11. Luther H. Evans: *The United States and Unesco* (Dobbs Ferry, NY, 1971), 35.

12. Wisselgren: ”From utopian one-worldism”, 167–174.

13. Elzinga: ”Modes of internationalism”, 3–4.

14. Patrick Petitjean: ”The joint establishment of the world federation of scientific workers and of UNESCO after World War II” i *Minerva* 46:2 (2008), 251.

15. Se t.ex. ”UNESCO and the social sciences”, *International social science bulletin* 1:1 (1949), 9; Arvid Brodersen: ”UNESCO’s 10th anniversary. A retrospective sketch” i *International social science bulletin* 8:3 (1956), 401; ”UNESCO general conference, 1. session, Paris 1946, programme commission II”, UNESCO Archives, Paris (UNESCOAR), C/Prog.Com./S.C.Soc.Sci./V.R.1: 2–10. Jfr Wisselgren: ”From Utopian One-worldism”, 159.

16. Julian Huxley: *Unesco, its purpose and its philosophy* (Paris, 1946), 45; Jaime Torres Bodet, ”UNESCO and the social sciences”, Speech to the University of Ljubljana [1950], Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek (ARBARK), vol. 405/4/1/7/6; Sewell: *UNESCO and world politics*, 184.

17. Brodersen: ”UNESCO’s 10th anniversary”, 407.

18. Brodersen: ”UNESCO’s 10th anniversary”, 403.

19. Selcer: ”The view from everywhere”, 314, 317.

20. Robert C. Angell: ”UNESCO and social science research” i *American sociological review* 15:2 (1950), 282.

21. Ekerwald & Rodhe: ”Notes from the private life”, 153; Sluga: ”The human story of development”, 51.

22. Hirdman: *Det tänkande hjärtat*, 311; Etzemüller: *Die Romantik der Rationalität*, 315–316.

23. Alva Myrdals ansökan till Rockefellerstiftelsen 28 feb. 1929, ARBARK, vol. 4.1.1.
24. Sissela Bok: *Alva. Ett kvinnoliv* (Stockholm, 1987), 93; Jan Olof Nilsson: *Alva Myrdal: En virvel i den moderna strömmen* (Stockholm, 1994), 141.
25. Per Wisselgren: "Kollektivhuset och villa Myrdal. Om samhällsvetenskapens rum i folkhemmet" i Mårald & Nordlund (red.): *Topos* (Stockholm, 2006), 136–138. Terling: *Alva Myrdal*, 97, förtecknar 410 poster fram till och med 1949.
26. Alva Myrdal: *Efterkrigsplanering* (Stockholm, 1944), 5, 13.
27. Alva Myrdal: "Rapport från UNESCO:s generalkonferens i Paris nov.–dec. 1946", manuskript, 30 jan. 1947, ARBARK, vol. 405/4/1/7/1a, 31.
28. Julian Huxley–Alva Myrdal, 27 nov. 1946, ARBARK, vol. 405/4/1/7/1a.
29. Ang. Myrdals arbetsuppgifter vid FN, se Sluga: "The human story of development", 46–74; Ekerwald & Rodhe: "Notes from the Private Life".
30. Alva Myrdal: "The welfare of people and one world", föredragsmanus, 24 mars 1949, ARBARK, vol. 405/3/1/3/4.
31. A. Myrdal–J. Torres Bodet, 17 april–11 juli 1950, ARBARK, vol. 405/4/1/7/4. Ang. de familjerelaterade skälen till flytten, se A. Myrdal–G. Myrdal 31 okt. 1949, ARBARK, vol. 405/6/3/1/6.
32. Alva Myrdal: "Assumptions for establishing the 1952 programme of the social sciences department", 11 sept. 1950; Alva Myrdal: "Submitting first draft of 1952 programme for the Department of Social Sciences", 18 sept. 1950, SS/Memo./50/2410; Alva Myrdal–Director-general, "Defence of social science programme 1952", 6 nov. 1950, SS/Memo./50/2583; UNESCO conference press release no. 510, "UNESCO's social sciences work plans praised: General conference approves 1952 programme", 6 juli 1951, ARBARK, vol. 405/4/1/7/8.
33. "Letter of appointment", 15 jan. 1951, PER SR/1, ARBARK, vol. 405/4/1/4.
34. Alva Myrdal: "The cost of national isolation in the social sciences", manuskript, 25 januari 1951, ARBARK, vol. 405/2/3/16.
35. Myrdal: "Forskningen om individ och samhälle", 159–160.
36. Myrdal: "The cost of national isolation", 4.
37. Alva Myrdal: "UNESCO and the social sciences" i *Institute of international education news bulletin* 28: 2, (1952), 15.
38. Alva Myrdal: "The social sciences in UNESCO" i *Educational outlook* 26:4 (1952), 127.
39. Myrdal: "Unesco and the social sciences", 16.
40. Myrdal: "The social sciences in UNESCO", 127.
41. Otto Klineberg, Alva Myrdal & Louis Wirth: "How can the new world help to make the whole world new? An NBC radio discussion" i *The University of Chicago round table* 718 (1951), 6.
42. Alva Myrdal: "A scientific approach to international welfare" i Myrdal, Altmeyer & Rusk (red.): *America's role in international social welfare* (New York, 1955), 44. Citatet är kursiverat i originalet.
43. Alva Myrdal: "UNESCO brings social sciences to bear on problems of international character – race, tensions" i *U.S. national commissions news* 5:5 (1951), 13.
44. [Alva Myrdal:] "The activities of the Department of Social Sciences in 1953/54", Working paper, 8 juli 1953, inför Second world congress of sociology, Liège, August 1953, UNESCOARC, SS/Progr.53/1, 1.
45. [Alva Myrdal:] *Unesco and its programme XII: The social sciences* (Paris, 1955), 3. Att det är Myrdal som författade inledningskapitlet baseras på bokens tillkomst,

innehållet och, inte minst, det bokexemplar som finns bevarat i ARBARK och är försett med den handskrivna påskriften med Myrdals omisskännliga stil: "AM skrev inl.[edningen]", ARBARK, vol. 405/4/1/7/14.

46. Myrdal: "Forskningen om individ och samhälle", 162; Myrdal: "UNESCO brings social sciences", 14.

47. [Myrdal:] *Unesco and its programme*, 2, 3, 24.

48. Lengyel: *International social science*, 20; Jennifer Platt: *Fifty years of the International Social Science Council* (Paris, 2002).

49. Myrdal: "Forskningen om individ och samhälle", 157.

50. Myrdal: "The social sciences in UNESCO", 133.

51. Myrdal: "Forskningen om individ och samhälle", 158; jfr Myrdal: "The cost of national isolation", 4.

52. Teresa Tomás Rangil: "The politics of neutrality. Unesco's social science department 1946–1956", *CHOPE working paper* no. 2011–08, Center for the history of political economy, Duke University: <https://hope.econ.duke.edu/sites/hope.econ.duke.edu/files/The%20politics%20of%20neutrality-Teresa%20Tomas.pdf>, hämtad 4 februari 2014.

53. Myrdal: "The social sciences in UNESCO", 127.

54. Myrdal: "Unesco and the social sciences", 15.

55. [Alva Myrdal m.fl.:] *Gandhian outlook and techniques: A verbatim report of the proceedings of the seminar on the contribution of Gandhian outlook and techniques to the solution of tensions between and within nations held at New Delhi from the 5th to the 17th January, 1953* (New Delhi, 1953), 22.

56. Alva Myrdal: "Report on missions to India and Egypt IV. Research on social implications of technical change", UNESCOARC, vol. X07.83, SS/Memo.53/3253, 4 februari 1953, 1.

57. Alva Myrdal: "Report on mission to India and Egypt. V. Official visit to the Minister of Education, and miscellaneous activities.", UNESCOARC, vol. SS/Memo.53/3251, 4 februari 1953, 2.

58. Myrdal: "Report on missions to India and Egypt IV", 2–3.

59. Eveline M. Burns: "Introduction" i Myrdal, Altmeyer & Rusk (red.): *America's role in international social welfare*, xi.

60. Myrdal: "A scientific approach to international welfare", 3–55.

61. [Myrdal:] *Unesco and its programme*, 2.

62. ARBARK, 405/6/3/1/6, brev och utkast A. Myrdal till och från U. Lindström, G. Myrdal och Ö. Undén, dec. 1954–april 1955; A. Myrdal–L. Evans, 8 aug. 1955.

63. Wisselgren: "From utopian one-worldism", 174.

64. Jfr Sluga, *Internationalism*, 116: "In the end she decided she could be more effective as a diplomat than international civil servant".